

БОРБА ЗА СВОБОДА.

Кочо Чистеменски е храбрият за-
никъ на Перушица въ Априлското
стание (1876 г.). Перушци се дър-
и храбро, но на 28 април пристиг-
редовна турска войска и артилерия
щитата била сломена. Жени и деца
блтали въ черквата. При тѣхъ следъ
и се прибрали и възстаницитѣ. Кочо
Чистеменски, като видѣлъ вече изхода
борбата, за да запази жена си
детето си отъ поругания, цѣлуналъ ги
и ги, а следъ това се самоубилъ
и подвигъ на Кочо Чистеменски е
смъртенъ отъ Иванъ Вазовъ. Мо-
тъ отъ борбата и з о б р а з я в а
р т и н а т а.

Вл. Кавалджисвъ

Кочо Чистеменски—1876 г.

Кочо.¹⁾

Защитата на Перушица.

амтъ бѣше пѣленъ съ деца, невѣсти,
възстаници бодри и бащи злочести,
ито борбата въ тѣзъ зидове сбра.
астъта си всѣкой вече я разбра.
агтъ отъ три деня наоколо храма
рмѣше отчаенъ. Ни страхъ, ни измама,
и бой, ни закани нѣмаха успѣхъ.
орцитѣ държаха и никой отъ тѣхъ
сдаване срамно уста не отвори
лицето първи да си опозори.
градата бѣше прилична на пещъ,
душена, пълна съ въздухъ горещъ
съсь димъ барутенъ. Свирѣпниятъ гладъ
вдаваше вече своя викъ познатъ.
епата пищѣха уплашени, блѣдни,
редъ майки убити и трупове ледни.

орбата кипѣше отвътре, отвънъ,
въ всичкитѣ очи пламтѣше огънь.
олнави и здрави, богати, сюрмаси,
уситѣ главички и бѣлитѣ власи,
имаха участие въ последния бой.
айката мѣлѣше: „Чедо! Не се бой!“
даваше сину напълнена пушка;
старата баба, що едвамъ се люшка,
осѣше куршуми въвъ своята пола,
мжжтъ, очуденъ, имаше крила:
тзати, до него жена му любима
ледаше азлжа пупалъ дали има.
ецата пищѣха, като за пѣтъ прѣвъ
уваха гърмежи и гледаха кръвъ.
боятъ кипѣше отвътре, отвънъ.
ного борци хладни спѣха вѣченъ сънь,
и димтъ бѣ гъстѣкъ, и смъртъта не бѣше
и грозна, ни страшна, и кръвъта шуртѣше
въ женскитѣ гърди намѣсто млѣко.
удостъ бѣ пламнала въ всѣко око.
тарцитѣ търчаха съ яростъ на лице,
и търсѣха пушки съ трепетни рѣце...

Отвънъ враговетѣ диви, побѣснѣли,
— Сганъ башибозуци храма налетѣли —
ручеа, гърмѣха, надаваха ревъ
и падаха мъртви въвъ немощенъ гнѣвъ.
лаватарътъ тѣхенъ, въ кръвъ топла оквасенъ,
на тѣзъ жѣтва дива гледаше безгласенъ,
и страхтъ неволно обзе му духтъ,
и предъ тѣзъ раи слаби, що сѣха смъртъ,
и вмѣсто молби, плачъ, пушаха куршуми.

Изведнѣжъ далеко, на голитѣ друми,
войска се зададе, съ трѣсъкъ, тичешкомтъ...
ганъта се зарадва, а въ божия домъ
лушитѣ сѣтиха трепетъ и смущенье,
ато предъ дѣсница, що принася мщенье.
итката утихна . . . разрѣдъ димтъ,
и нѣкой гласъ чу се, че ехти въ шумтъ:
— Ний се бихме, братя, съ башибозуци...
ащото сж мръсни, диви и хайдуци...
то царска сила, да се предадемъ!
— Не щемъ! — Не! — Не бива! — По-добре да мремъ!
— Пушкитѣ си дайте! — Не! — Не! — Що да сторимъ?
— Да се покоримъ ли? Мълчи! да се боримъ!

—Предателтъ кой е! Долу! викатъ съ бясъ,
Спогодба не става между тѣхъ и насъ!
Една жена вика: „Чуйте! срамъ! и пушна
И гърмѣтъ разклати смаений народъ!
Трепна всѣко сърдце, и всѣкой животъ,
Огъньтъ обфана тия души горди.

—Да се не вдаваме на турскитѣ орди!
И гърмежтъ почна и боятъ съ гнѣвъ
Подзе своя страшенъ и гробенъ напѣвъ,
Но йоще по-страшно и йоще по-гробно.
И смъртъта изъ храма фучеше злокобно.
Отчаянье мрачно лицата вапца,
Майки не познаха своитѣ деца
Отвънъ срещу храма зяпнали пушкала
Забѣлваха пламкъ, и бомби, и хала!
И стенитѣ стари разлюлѣха съ звукъ,
Катъ внезапний вѣтъръ планинския букъ,
Като трѣсъ подземенъ многожди повторенъ.

Изведнѣжъ видѣха тамъ зидтъ съборенъ.
Перушица бледна, гнѣздо на герои,
Слава! вѣчна слава на чедата твои,
На твоята пепель и на твоя гробъ,
Дето храбро падна възстаналии робъ!

И нашата свобода ти я освети,
И за толкозъ жѣртви гордо отмѣсти.

Но войската скоро храма окржжава,
Отъ всѣкжде ужасъ и смъртъ приближава.
И сганъта упита отъ лакома стрѣвъ,
И гладна за блудство, за месо и кръвъ,
Изскърца съ жбѣи. Бомбитѣ трещяха.
И момитѣ красни съ децата пищяха.
Слисанитѣ майки съ погледъ страховитъ
Блѣскаха глави си о голия зидъ
И падаха, други—съ настрѣхнали власи —
Въвъ своитѣ колѣне лушаха деца си.
Въвъ тоя мигъ Кочо—простиятъ чизмаръ —
Нараненъ, отслабналъ и бунтовникъ старъ,
Повика жена си—млада хубавица,
На гърди съ детенце съсь златна косица,
И рече: „Невѣсто! вижъ, настая съчъ,
И по-лошо нѣщо . . . Ти разбирашъ вече . . .
Искашъ ли да умрѣшъ?“—И клетата майка,
Бледна, луда, нѣма и безъ да заваяка,
Сложи си детето съ трептещи рѣце,
И, катъ го цѣлуна въ бѣлото челце,
Застана и рече: „То да е отъзади!
Удряй!“ . . . И Кочо ножтъ си извади
Кървавъ изъ гърди й, и чучуръ червенъ
Бликна и затече, и Кочо втрѣщенъ
Погледна детето. То плачеше клето!
„Майка ти не ще е сама на небето!“
Рече, и замагна, като въ нѣкой сънь
И възви глава си, пламнала въ огънь,
Главицата падна, труптъ се затресе,
И кръвъта детинска съ майчината се смѣси.
И Кочо пакъ рече: „Не остана мощъ,
Но за единъ ударъ имамъ сила йощъ!“
И ножтъ димещи опрѣ съ две рѣце
Право дето тупа неговото сърдце.
И падна обагренъ, грозенъ, страховитъ,
Съ отворени очи и съсь ножъ забить.

1) Умалително отъ името Константинъ.

Силистра.

Тихиятъ бѣлъ Дунавъ
пека влѣче своитѣ вѣл-
край полуобсадения
адъ Силистра. Отсрещни
и брѣгъ се зеленѣе и
одѣе съ своитѣ сѣнчес-
зелени върби. Прибрѣж-
та прѣстъ нзвежда и
дига зелено-червенитѣ си
рхове при лекото духа-
на хладния вѣтъръ.
нката и сѣнка се рису-
по бистрото течение на
ката Дунавъ. О, какъ
прекрасно мѣстополо-

жение, какво привлекател-
но зрелище имашъ ти, ми-
ла ми, хубава родна стра-
на! И чудни и драги сж
украшенията, съ които из-
обилно те е надарила при-
родата!

Изъ „Изгубена Станка“.

Ил Р. Бѣльсковъ.

Шуменъ.

Недѣленъ день. Дърве-
ното клепало отъ църква-
ката „Свето Възнесение“
раздава глухото си тѣнте-

не по близкитѣ долини, въ
които се разстила на лѣво
и на дѣсно градъ Шуменъ.
Църквата е препълнена
съ набожни жители отъ
града. Отъ единия край
още прихождатъ. Народтъ
като нѣма вече мѣсто въ
църквата, повечето стои
спрѣнъ отвънъ подъ ши-
рокитѣ стрѣхи на храма,
отъ дето по гласа на пѣв-
цитѣ, що се едвамъ чу-
ватъ, отпратятъ молбата
си къмъ Всевишния.

Изъ „Изгубена Станка“.

Любенъ Куцаровъ.

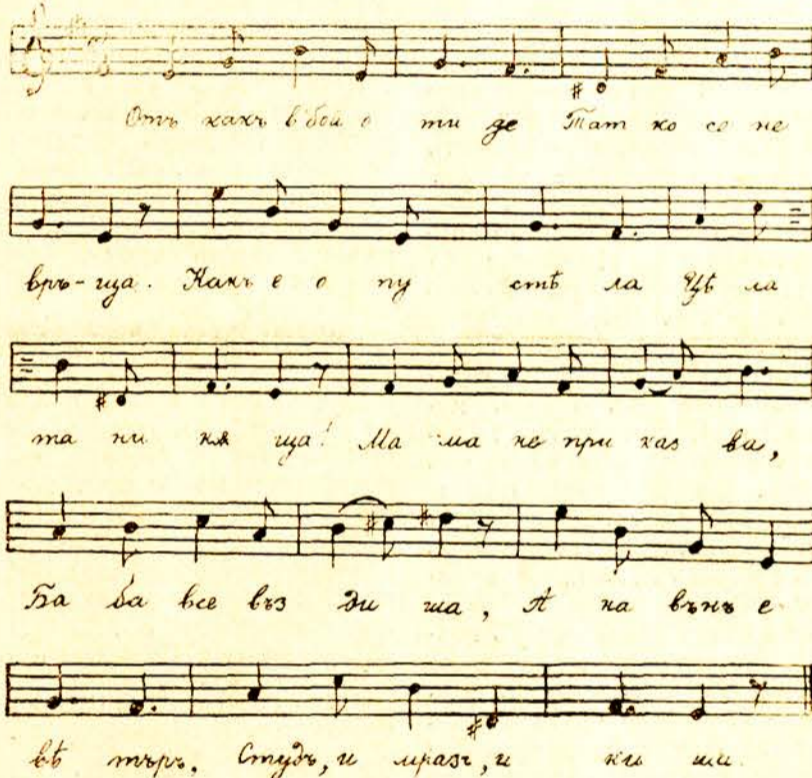

2. Тѣ стоятъ и си спятъ,
Като въ топла пазва,
А надъ тѣхъ, съ чуденъ смѣхъ,
Вѣтъртъ разказва:
— Утре тукъ, чакъ отъ югъ,
Ще довтасагъ птички,
Въ тазъ гора за игра
Ще запѣятъ всички.

3. Слънчо златъ съ нонъ крилатъ
Ще припусне скрито
И ще грѣй да узрѣй
Пламналото жито.
Вредомъ мекъ, пукавъ снѣгъ,
Стеле днесъ земята,
Тамъ трепти, тамъ тупти
Нашъта радость свята.
Атанасъ Душковъ.

Опустѣла Кжща.

Любенъ Куцаровъ.

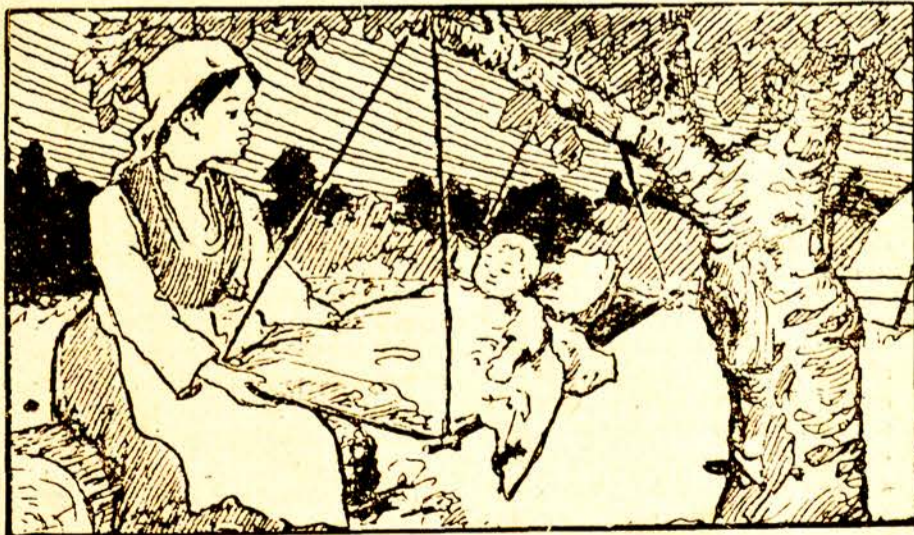

3. Тъмното ми влиза
Право въ сърдцето —
Богъ Исусъ заключи
Портитѣ в'небето.

4. Само грѣй не гасне
В'жгъла кандило,
Златната икона
Цѣла осветило!

Дора Габе.

Сестриче.

Малко, сладичко сестриче,
имамъ вече азъ.
Мило, хубаво момиче,
радость си за насъ.

Татко гледа те съ усмивка,
майка гали, нѣжно пѣй;
пѣкъ и сърдчицето мое
само радость, радость лѣй.

Скжпо, гиздаво сестриче
имамъ, имамъ азъ.
Бѣлоснѣжно е кокиче;
ще го пазя, катъ елмазъ.

М. Ст. Минева.